

Nader soortonderzoek MFA Hapert

Projectnummer 235382
Datum 29 september 2017
Behandeld door ODZOB - Albert Raaijmakers (06 22922534)
Collegiale toets ODZOB - Hanneke van Breugel (06 10011393)
Aanvrager Gemeente Bladel - Hans Antonise

1. Aanleiding

In verband met de ontwikkeling van een Multifunctionele Accommodatie (MFA) in Hapert is binnen de plangrens van dit project een Quicksan Natuur uitgevoerd (d.d. 30 september 2016 opgesteld door de ODZOB). Hierin is geconcludeerd dat een nader soortonderzoek nodig is naar de aanwezigheid, verblijfplaatsen en het functioneel leefgebied van:

- i) jaarrond beschermde nesten van vogels in de te slopen en te verbouwen gebouwen en in de te kappen bomen en struiken;
- ii) vleermuizen in de te slopen en te verbouwen gebouwen en te kappen bomen met holten;
- iii) de Steenmarter.

De aanwezigheid van verblijfplaatsen van deze soorten kon namelijk op voorhand niet worden uitgesloten vanwege de aanwezigheid van kieren, spleten en plekken die als verblijfplaats kunnen dienen.

Doel van het nader onderzoek is om vast te stellen of deze soorten verblijfplaatsen in de te slopen/renoveren gebouwen of te kappen bomen gebruiken of dat het plangebied anderszins als leefgebied wordt gebruikt.

Het nader onderzoek dient ervoor om te bepalen of een ontheffing Wet natuurbescherming – onderdeel Soorten is vereist.

2. Plangebied & voornemen

Het plangebied wordt begrensd door de Oude Provincialeweg, Kerkstraat, Bernhardstraat en Julianalaan. De beoogde ruimtelijke ontwikkeling omvat de realisatie van een Multifunctionele Accommodatie (MFA). Hiervoor worden de Basisschool Het Palet, de Marnixschool en de Pastoorswoning gesloopt. De kerk en de pastorie krijgen een andere functie en worden hiervoor omgebouwd. Een groot deel van de aanwezige bomen en overige beplanting binnen het plangebied wordt verwijderd.

3. Onderzoeksprotocol

In het nader soortonderzoek zijn meerdere soorten nader onderzocht. Daarbij is voor elke soort het volgende onderzoeksprotocol gevolgd.

Huismussen

Het nader soortonderzoek huismussen is er op gericht om nestplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen in beeld te brengen. Het huismussenonderzoek is uitgevoerd conform de Soortenstandaard Huismus.

De huismus kent twee typen vaste rust- en verblijfplaatsen: de nesten als voortplantingsplaats onder dakpannen en in kieren en gaten in muren, maar ook in nestkasten als ook in speciale mussennestkasten (vogelvides). En altijd groene struiken en klimplanten (bijvoorbeeld als gevelbegroeiing) als vaste rust- en verblijfplaats in de winter. De functionele leefomgeving van een Huismus ligt binnen een straal van een paar honderd meter rondom de plek waar gebroed wordt. Essentiële elementen zijn voldoende groenblijvende begroeiing in de vorm van hagen of gevelbegroeiing (bijvoorbeeld Klimop) voor voedsel, dekking en nest/verblijfplaatsen. Verder droge zandige plekken en drinkwater.

Volgens het onderzoeksprotocol kan de aanwezigheid van een nest van een Huismus als volgt worden aangetoond door:

- 1) Een nest indicatieve waarneming:
 - een nest of nestbouw of
 - bezoek van een Huismus aan een waarschijnlijke nestplaats. Het nest zelf is vaak niet zichtbaar, maar grassprietten of veertjes steken uit of
 - transport van voedsel of ontlasting pakketjes of
 - bedelende jongen in een nest. Vlak voor het uitvliegen zijn de jongen goed te horen en steken hun kopjes uit de nestopening.
- 2) Een waarneming in potentieel broedbiotoop:
Minimaal één waarneming in potentieel broedbiotoop in de periode 10 maart tot en met 20 juni van:
 - een zingend mannetje (veelal vanaf een hoge plaats zoals een dakgoot) of
 - een paartje bij een potentiële nestplaats of
 - balts, paring of ander gedrag waar uit geconcludeerd kan worden dat er nesten aanwezig moeten zijn.Hiermee kan worden aangetoond dat er een nest aanwezig is, maar vaak zal de exacte nestlocatie niet bekend zijn.

Er kan worden aangenomen dat er geen broedende huismussen aanwezig zijn als er geen waarnemingen zijn verricht die duiden op de aanwezigheid van een nest na:

- Twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni
- Tijdens goede omstandigheden: weersomstandigheden, op geluidsluwe momenten (bijvoorbeeld de zondagmorgen in stedelijk gebied), moment op de dag (tussen 2 uur na zonsopkomst en 2 uur voor zonsondergang is de meeste activiteit waar te nemen, met een piek in de ochtend)
- Met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.

Het vaststellen van de locaties van de slaapplekken kan gedurende het gehele jaar het beste rond zonsondergang of zonsopgang plaats vinden.

Gierzwaluwen

Het nader soortonderzoek gierzwaluwen is er op gericht om nestplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen in beeld te brengen. Het gierzwaluwonderzoek is uitgevoerd conform de Soortenstandaard Gierzwaluwen.

De onderzoeksmethode omvat het inventariseren van gierende dieren en dieren die een verblijfplaats in- en uitvliegen (soms gieren dieren niet). De inventarisatie is uitgevoerd op de plekken met een potentieel geschikt habitat voor nestplaatsen. De Gierzwaluw broedt vooral onder daken met dakpannen, maar ook in kieren en gaten in muren en achter regenpijpen, in donkere holtes in ventilatieschachten, in kerktorens en op muurplaten. De vogel kan niet vanuit het nest opstijgen en moet vrije uitvliegruimte hebben (meestal minimaal zo'n 1 meter breed en 2 tot 3 meter diep). De onderzoeksfocus ligt dan ook op de hogere delen van de Sporthal met voldoende vrije uitvliegruimte.

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

Volgens de soortenstandaard is de afwezigheid van broedende gierzwaluwen voldoende aannemelijk gemaakt als er geen waarnemingen zijn verricht die duiden op de aanwezigheid van een nest na:

- Minimaal 3 inventarisatiemomenten met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen.
- In de periode 1 juni t/m 15 juli, met twee inventarisatiemomenten in juni en minimaal één in juli (minimaal 1x tussen 20 juni en 7 juli want dan zijn jongen aanwezig). In late seizoenen moeten in juli minimaal twee inventarisatiemomenten plaatsvinden.
- Tussen 21:00 uur en 22:30 uur (minimaal 2 uur voor zon onder).
- Tijdens goede inventarisatieomstandigheden: droog en weinig wind.

Overige vogelsoorten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten niet jaarrond beschermd, tenzij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (categorie 5 nesten). Voor deze soorten is volgens de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten inventarisatie wel gewenst. Vanwege geregistreerde waarnemingen van deze soorten in of rondom het plangebied, gaat het in dit geval om de volgende soorten: Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Ekster, Groene specht, Koolmees, Pimpelmees en Spreeuw.

Bij het nader onderzoek van de overige vogelsoorten zijn de telrichtlijnen van SOVON gevolgd. Daarbij wordt gelet op nest indicatieve waarnemingen (nestbouw, transport voedsel of uitwerpselen, poepstrepen bij nestplaats, alarmroep, bedelende jongen) en waarnemingen in broedbiotoop (zang en/of balts). De territoriumkartering dient per soort binnen bepaalde datumgrenzen plaats te vinden. Voor de genoemde soorten liggen de datumgrenzen tussen 1 februari en 30 juni.

Vleermuizen

Het nader soortonderzoek vleermuizen is er op gericht om vast te stellen welke functies het plangebied voor vleermuizen vervult. Daarbij gaat het om de typen verblijfplaatsen (kraam-, zomer-, paar/zwerm-verblijfplaats) en om de functies foerageergebied en vliegroute. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2017. De onderzoeksinspanning is als volgt (tabel).

	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September
Tijdstip		2x avond + 1x ochtend				1x avond + 1x ochtend
Functie		Zomer- en kraamverblijf Foyerageergebied Vliegroute				Zomer- en paar/zwermverblijf Foyerageergebied Vliegroute

Het vleermuisprotocol schrijft per vleermuissoort per functie de onderzoeksperiode, de starttijd ten opzichte van zonsopgang, de eindtijd te opzichte van zonsopkomst, het aantal en de duur van de veldbezoeken, de periode tussen de veldbezoeken, de werkwijze bij determinatie en de inventarisatieomstandigheden (minimale temperatuur, maximale windkracht en neerslag) voor.

Voorafgaand aan de inventarisatie dient te worden nagegaan welke vleermuissoorten redelijkerwijs of mogelijk te verwachten zijn aan de hand van het landschap, de omgeving en het gekend verspreidingsgebied. Ook dient vooraf te worden ingeschat welke functies voor vleermuizen in het plangebied mogelijk voorkomen.

Steenmarter

Voor het nader soortonderzoek naar de Steenmarter bestaat nog geen onderzoeksprotocol. Onderzoek naar de Steenmarter gebeurt op zicht- en gehoorwaarneming en wordt veelal meegenomen in het vleermuisonderzoek. De Steenmarter is namelijk 's-nachts actief, zodat waarnemingen tijdens het vleermuisonderzoek kunnen worden gedaan.

Gehoorwaarnemingen zijn mogelijk in de zoogtijd (maart – juni) doordat jonge steenmarters nogal piepen en bij het spelen veel herrie maken. Ook in de paartijd (zomer) is de Steenmarter nogal luidruchtig als de mannetjes luid krijsend en blazend om de vrouwtjes vechten. En ook in de periode dat (jonge) Steenmarters hun territorium afbakenen (augustus t/m oktober) kunnen ze veel lawaai maken.

Overdag verblijft de Steenmarter in zogenaamde dagrustplaatsen. Binnen zijn leefgebied heeft de Steenmarter meerdere dagrustplaatsen. Dit zijn takkenhopen, dichte struwelen, boomholten, nestkasten, houtstapels, maar ook spouwmuren, kruipruimten en loze ruimten tussen plafonds en zolders van huizen en andere gebouwen, zoals scholen en schuurtjes. Onderdeel van het onderzoek is dan ook een inspectie

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

van het onderzoeksgebied op mogelijk dagrustplaatsen. De Steenmarter komt vooral voor in structuurrijke groenstroken en tuinen.

Verder wordt gelet op aanwezigheidskenmerken. Dit zijn sporen, uitwerpselen, prooi-resten, leeggegeten eieren en krabsporen. Steenmarters deponeren hun uitwerpselen vaak op eenzelfde plek – een latrine – wat de nodige stank veroorzaakt als dit zich ophoopt. Vooral als er jongen zijn kan dit gebeuren.

4. Uitvoering

Gebouw- en gebiedsinspectie

Op 22 april 2017 heeft een gebouweninspectie plaatsgevonden van alle gebouwen binnen het plangebied (Heilige Severinuskkerk, de Pastorie, Pastoorswoning, Marnixschool en Basisschool Het Palet). Hierbij zijn alle gebouwen van binnen en buiten geïnspecteerd op aanwezigheid (van sporen) en toegankelijkheid voor gebouw bewonende soorten (vogels, vleermuizen, steenmarter). Daarnaast zijn bomen geïnspecteerd op holten, loszittende schors en (oude) nesten. Zo ook zijn de hagen gecontroleerd op nesten.

Bij de gebouwen zijn binnen de zolder(s) en andere (inspecteerbare) holle ruimten geïnspecteerd. Daarbij is ook boven plafondelementen gekeken om een indruk van de krijgen van de toegankelijkheid vanuit de binnenkant. Aan de buitenkant zijn (voor zover bereikbaar) alle aangetroffen openingen in gevel, dakgoot en dak geïnspecteerd, en is gecontroleerd of het dakbeschot via de goot of kantpannen toegankelijk is voor gebouw bewonende soorten. Zowel binnen als buiten is gelet op sporen van vogels en dieren (nestmateriaal, eischalen, uitwerpselen, poepsporen en braakballen, veren en haren, voedselresten, knaagkrab- en voetsporen).

Verder is een rondgang door het plangebied gemaakt waarbij gelet is op elementen die het functionele leefgebied van de verschillende soorten bepalen (bijvoorbeeld groenblijvende begroeiingen, boom/struikclusters naar soorten en hoogte, takkenhopen/houtstapels, zandige plekken, drinkplaatsen, etc.).

Huismusonderzoek

De inventarisatierondes zijn uitgevoerd op/onder de volgende momenten en omstandigheden (tabel).

Datum	Zon op (KNMI)	Tijdstip	Weer
22 april 2017	06:28 uur	06:30 – 14:30 uur	7 naar 15 °C, start met motregen daarna droog, bewolkt, deels zonnig, weinig wind
11 mei 2017	05:52 uur	05:30 – 09:45 uur	8 °C, onbewolkt, droog, weinig wind

De inventarisatieronde op 22 april is deels gecombineerd met de gebouwen- en gebiedsinspectie. Voorafgaand aan de gebouweninspectie en na de binnen inspectie van de gebouwen, zijn huismussen en overige vogelsoorten geïnvventariseerd. Daarbij is gelet op vliegende en zingende vogels en op nest indicerend gedrag. De waarnemingen zijn op een kaart van het plangebied genoteerd.

Gierzwaluwonderzoek

Voorafgaand aan de inventarisatie is op 22 april 2017 een gebouweninspectie uitgevoerd om mogelijke spleten en holtes, om uitwerpselstrepen op muren van eerder gebruik en om plekken met vrije uitvliegruimte vast te stellen.

De inventarisatierondes zijn uitgevoerd op/onder de volgende momenten en omstandigheden (tabel).

Datum	Zon onder (KNMI)	Tijdstip	Weer
6 juni 2017	21:55 uur	19:00 – 22:00 uur	17 °C, kwart bewolkt, zonnig, droog, vrijwel geen wind
20 juni 2017	22:04 uur	20:00 – 22:15 uur	28 °C, onbewolkt, droog, weinig wind
4 juli 2017	22:01 uur	20:00 – 22:15 uur	23 °C, half bewolkt, zonnig, droog, weinig wind

Tijdens de inventarisatierondes is wisselend op potentiële locaties en op locaties met aanwezigheidskenmerken gepost. Daarbij zijn vliegende vogels genoteerd en is er op gelet of deze vogels in de bekende spleten of gaten in het gebouw verdwijnen of daaruit (weer) tevoorschijn komen.

Overige vogelsoorten

De inventarisatie naar overige vogelsoorten is gecombineerd met het huismussenonderzoek.

Vleermuisonderzoek

Op basis van de verspreidingsinformatie per vleermuissoort kunnen de volgende soorten in Hapert en omgeving voorkomen: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis, Grijze grootoorvleermuis, Watervleermuis en Franjestaart.

De inventarisatierondes zijn uitgevoerd op/onder de volgende momenten en omstandigheden (tabel).

Datum	Zon onder Zon op (KNMI)	Tijdstip	Weer
17 mei 2017	21:31 uur	20:30 – 24:00 uur	28 °C, bewolkt, droog
12 juni 2017	05:20 uur	03:00 – 05:30 uur	16 °C, weinig bewolking, droog, enige wind
17 juli 2017	21:51 uur	21:00 – 24:00 uur	21 °C, sluierbewolking, droog, windstil
22 augustus 2017	20:53 uur	20:30 – 23:00 uur	21 °C, droog, windstil
23 september 2017	07:28 uur	05:15 – 07:45 uur	7 °C, onbewolkt, droog, windstil

De vleermuisinventarisatie is uitgevoerd met geluids- en zichtwaarneming. Daarvoor zijn 2 tot 3 batloggers gebruikt die op vaste punten zijn geplaatst (zie luchtfoto) en het geluid van aanwezige vleermuizen automatisch detecteren en registreren. De geregistreerde geluiden zijn vervolgens met speciale software gedetermineerd op soort. Op deze manier wordt ook een beeld verkregen van de vleermuisactiviteit gedurende de waarnemingsperiode. Daarnaast is door 2 personen afwisselend op meerdere plekken in het plangebied gepost met batscanners en zijn de waarnemingen genoteerd (locatie, tijdstip, frequentie, gedrag, vliegrichting). Daarbij is specifiek gelet op vleermuizen in de bekende spleten of gaten in het gebouw verdwijnen of daaruit (weer) tevoorschijn komen. Hiervoor beschikt elke waarnemer over een krachtige zaklamp. Bij de ochtendinventarisaties is specifiek gelet op zwermgedrag. De batlogger heeft een groter detectiebereik dan de batscanner.

Luchtfoto

Locatie batloggers

Steenmarteronderzoek

Bij de gebouweninspectie is gelet op aanwezigheidskenmerken en bij de gebiedsrondgang op mogelijk dagrustplaatsen. Tijdens de vleermuisinventarisaties is gelet op de aanwezigheid van steenmarters (zicht en geluid).

5. Resultaten

Gebouwen- en gebiedsinspectie

De resultaten van de gebouweninspectie is als volgt (tabel).

Gebouw	Constateringen
<i>Inspectie binnenkant</i>	
BS Het Palet	Spitse en platte dakdelen boven systeemplafond: van binnen geïsoleerd, lijken niet toegankelijk van buiten, geen aanwezigheidssporen aangetroffen.
Marnixschool	Zolders voorzien van houten dakbeschot. Ruime opening bij dakdoorvoer rookgaspijp CV. Uitwerpselen van muizen aangetroffen. Ruimte boven systeemplafond van binnen geïsoleerd, lijken niet toegankelijk van buiten, geen aanwezigheidssporen aangetroffen.
Sportzaal	Dak zaal zonder systeemplafond. Plafond laagbouw (entree, gangen, kleedruimten en bergruimte) oostzijde lijkt niet toegankelijk van buiten, geen aanwezigheidssporen aangetroffen.
Pastorie en koetshuis	Zolder Pastorie met houten dakbeschot. Lijkt opening te zijn in zuidoost punt bij aansluiting gevel. Uitwerpselen van muizen aangetroffen. Zolder koetshuis aan zichtzijde geïsoleerd. Uitwerpselen van muizen aangetroffen.
Pastoorwoning	Zolder binnenzijde afgetimmerd. Achter vaste kasten schuine delen zit holle ruimte: was op 1 plek toegankelijk en zijn uitwerpselen aangetroffen van muizen en vermoedelijk ook rat. Ter plaatse is muur doorgebroken van schoorsteen zodat open verbinding met holle ruimte, vermoedelijk om tocht te creëren.
H. Severinuskkerk	Op zolder boven het schip oude uitwerpselen van vermoedelijk grootoorvleermuis aangetroffen. Ook enkele skeletten van vogels. Opening dakkapellen afgedicht met gaas. Verdere toegankelijkheid niet duidelijk. Idem toegankelijkheid zolder boven het koor. Zolder boven ruimten links en rechts van het koor is aan ene zijde geïsoleerd en aan andere zijde met houten dakbeschot. Lijken van buiten niet toegankelijk. Geen sporen aangetroffen. In ketelruimte en houten berging rechts van de kerk zijn geen holle ruimten en geen sporen aangetroffen. Zo ook niet in de prefab betonnen garage links van de kerk. Wel zijn hier muizen- en rattenkeutels aangetroffen.
<i>Inspectie buitenkant</i>	
BS Het Palet	Trespa boeiboorden zijn kierloos bevestigd. Dakdoorvoeren hemelwaterafvoer zijn zonder openingen in muur/dakconstructie. Spitse dakdelen grotendeels voorzien van dakvoetprofielen* en nok/hoekkepers. Bij het zuidelijke deel ontbreken de dakvoetprofielen deels waardoor het dakbeschot hier toegankelijk is voor vogels en andere dieren. De Trespa spitsen zijn toegankelijk bij de aansluiting op de spitse dakdelen. Geen sporen aangetroffen. In boom rechts bij toegangspoort (naast kinderdagverblijf) holte aangetroffen. Verder geen nesten in bomen.
Marnixschool	Dakbeschot vrijwel niet toegankelijk door panlat aan gootzijde en strakke aansluiting kantpannen. Houten dakgoot niet hol. Opening in zinkwerk dakaansluiting laagbouw oostzijde: geen sporen aangetroffen. Dakdoorvoeren regenwaterafvoer laagbouw achterzijde hebben grote openingen: nest met broedende Koolmees aangetroffen en op andere plek een oud nest. In heg achterzijde 1 oud nest aangetroffen. In de bomen zijn geen holten en nesten aangetroffen (voor zover waarneembaar). Lijkt alsof gevelbegroeiing recentelijk verwijderd is.
Sportzaal	Dakdoorvoeren (voor zover inspecteerbaar) hemelwaterafvoer zonder openingen in muur/dakconstructie. Laagbouw (bergruimte) oostzijde met gootpannen voorzien van oversteek waardoor dakbeschot niet toegankelijk: bij aantal dakpannen ontbreekt dit waardoor deze toegankelijk zijn. Kantpannen sluiten strak aan. Geen sporen aangetroffen.
Pastorie en koetshuis	Dakbeschot noordzijde koetshuis lijkt toegankelijk. Tegen gevel oostzijde Pastorie sporen van uitwerpselen, echter geen openingen (lijken recentelijk dichtgemaakt). In boeiboorden verbindinggebouw Pastorie en kerk zitten openingen ter plaatse van dakbalken. Hier geen sporen aangetroffen. In bomen en struiken in tuin 1 holte in Berk voorzijde, maar geen nesten aangetroffen (voor zover waarneembaar). In heg langs Oude Provincialeweg 9 oude nesten aangetroffen.

Gebouw	Constateringen
Pastoorswoning	Bij aansluiting schuine nok op goot achterzijde woning zit holte met oud nestmateriaal. Dakbeschot via goot toegankelijk. In bomen en struiken in tuin achterzijde geen holten en nesten aangetroffen (voor zover waarneembaar). In heg op grens met Marnixschool 4 oude nesten aangetroffen.
H. Severinuskkerk	In muur noordzijde zit grote scheur. Dakdoorvoer zuidzijde met grote opening. Geen sporen aangetroffen. Vermoedelijk zijn houten dakgoten hol. In bomen en struiken achterzijde kerk geen holten en nesten aangetroffen (voor zover waarneembaar).

* dakvoetprofiel maakt het dakbeschot ontoegankelijk voor vogels en andere dieren, maar belemmeren de ventilatie niet. Een nok/hoekkeper voorkomt inregenen bij de nok en maakt de daarmee ontoegankelijk voor vogels en andere dieren.

De gebiedsinspectie levert een drinkplaats in de vorm van een vijver op in de tuin van de Pastoorswoning en in de tuin achter de Pastorie (deze laatste is wel afgedekt met een net). Verder ook in de tuin van de Pastoorswoning en Pastorie en bij Het Palet, groenblijvende begroeiing en beukenhagen die het oude blad tot het voorjaar vast houden. Op het speelterrein van Het Palet en de Marnixschool zijn droge zandige plekken te vinden. En in het verwilderde deel van de tuin achter de kerk liggen losse materialen en staat een vrij toegankelijke garagebox met een oude kippenren die schuilmogelijkheden bieden. In de tuin van de Pastorie en Pastoorswoning en verspreid in het plangebied staan bomen die nestmogelijkheden zouden kunnen bieden aan de overige vogels. Dit is zeker het geval in de beukenhagen bij de Marnixschool, de Pastoorswoning en bij de Pastorie, getuige de gevonden oude nesten.

Op basis van de gebouw- en gebiedsinspectie inspectie kan het nader soortonderzoek zich concentreren op de:

- Heilige Severinuskkerk voor wat betreft vleermuizen, omdat op de kerkzolder in het verleden ook grootoorvleermuizen zijn waargenomen. De verwachting is echter dat deze er niet meer zitten, omdat alle toegangen via de dakkapellen met gaas is afgesloten.
- Achterzijde van de Heilige Severinuskkerk voor mogelijke verblijfplaats Steenmarter vanwege de schuilmogelijkheden (stapel materialen, garagebox).
- Pastorie voor wat betreft gierzwaluwen gezien de poepstrepen op de gevel.
- Pastoorswoning mogelijk voor vogels en eventueel vleermuizen vanwege de opening bij kantpan en bij dakgoot.
- Achterzijde van de Marnixschool voor wat betreft vogels, gezien het aanwezige broedgeval van een Koolmees en het aangetroffen oude nest bij de dakdoorvoeren van de regenwaterafvoer.
- Het zuidelijke deel Basisschool Het Palet voor mogelijk vogels en vleermuizen, alhoewel voor het schoolgebouw de verwachting is dat daar niets zit gezien de constructie en materialen (glad oppervlak).
- In de bomen zijn (voor zover inspecteerbaar) geen nesten en holtes aangetroffen, zodat de verwachting is dat en groot deel van de overige vogelsoorten die bomen of boomholten als nestplaats gebruiken (Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Ekster en Groene specht) niet in het plangebied zullen broeden. De focus kan dan liggen op de overige vogelsoorten die ook in gebouwen en in hagen hun nesten maken (Koolmees, Pimpelmees, Spreeuw).

Huismussen

Gebouw- en gebiedsinspectie

Uit de gebouweninspectie is de conclusie dat er maar weinig gebouwen toegang bieden voor nestplaatsen van huismussen. Het betreft de Pastorie en de Pastoorswoning.

Wat betreft leefgebied zijn er binnen het plangebied diverse plekken met groenblijvende begroeiing (tuin Pastorie en Pastoorswoning, Marnixschool en BS Het Palet), drinkplaatsen (tuin Pastorie en Pastoorswoning) en droge zandige plekken (Marnixschool en BS Het Palet).

Inventarisatierondes

Tijdens de inventarisatierondes zijn de volgende waarnemingen gedaan (tabel).

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

Locatie	Waarnemingen
22 april 2017 (06:30 – 14:30 uur)	
Gehele plangebied	Geen waarnemingen van huismussen binnen plangebied.
11 mei 2017 (05:30 – 08:45)	
Hoek Bernhardstraat/Oude Provincialeweg	Huismus tijlpend in haag oostzijde Marnixschool en in dakgoot Marnixschool. Dit laatste ook op woonhuis Oude Provincialeweg 15. Nestplaats gevonden onder dakpannen van schuur van Oude Provincialeweg 15 (schuur ligt aan Bernhardstraat). Huismus op woning Bernhardstraat 2A. Geen waarnemingen huismussen binnen plangebied.

Locatie Huismus nest in schuur aan Bernhardstraat

Gierzwaluwen

Gebouw- en gebiedsinspectie

Gierzwaluwen hebben een minimale valhoogte van 3 m en vrije uitvliegruimte nodig om een nestplaats in en uit te kunnen vliegen. De gebouwen binnen het plangebied zijn te laag of hebben geen kieren of gaten. Mogelijke locaties voor Gierzwaluwen zijn de Pastorie en de Pastoorswoning, waarbij op de muur van de Pastorie al sporen van eerder gebruik zichtbaar zijn.

Inventarisatierondes

Tijdens de inventarisatierondes zijn de volgende waarnemingen gedaan (tabel).

Tijdstip	Waarnemingen
6 juni 2017 (19:00 – 22:00 uur)	
20:00 uur	1 ex. hoog overvliegend boven Marnixschool N→Z
21:30 uur	1 ex. hoog overvliegend boven kerk W→O
20 juni 2017 (20:00 – 22:15 uur)	
20:12 uur	6 ex. hoog vliegend ten zuidoosten plangebied O→W
20:17 uur	2 ex. hoog vliegend ten noordoosten van het plangebied Z→N
20:27 uur	1 ex. hoog vliegend aan oostzijde plangebied N→Z
20:39 uur	3 ex. hoog vliegend noordwestelijk cirkelend
20:43 uur	2 ex. hoog vliegend westzijde plangebied N ↔ ZW

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

Tijdstip	Waarnemingen
2045 uur	4 ex. cirkelend boven plangebied
21:01 uur	1 ex. hoog vliegend noordwestpunt plangebied O→W en 3 ex. westzijde buitenplangebied hoogvliegend W→O
21:05 uur	2 ex. laag vliegend tussen kerk en Pastorie rond Pastorie
21:11 uur	3 ex. hoog vliegend zuidwestelijk deel plangebied
21:25 uur	3 ex. vliegend rondom Pastorie bij vermoedelijke nestplaats
21:35 uur	1 ex. uitvliegend uit holte onder dakgoot noordmuur Pastorie
21:43 uur	1 ex. uitvliegend uit holte onder dakgoot noordmuur Pastorie
21:59 uur	1 ex. invliegend in holte onder dakgoot noordmuur Pastorie
22:00 uur	1 ex. uitvliegend uit holte onder dakgoot noordmuur Pastorie
4 juli 2017 (20:00 – 22:15 uur)	
20:10 uur	1 ex. hoog vliegend boven BS Het Palet Z→NW
20:12 uur	2 ex. hoog overvliegend BS Het Palet W→NO
20:40 uur	1 ex. hoog overvliegend boven kerk/Pastorie N→Z
20:41 uur	1 ex. hoog overvliegend boven kerk/Pastorie Z→N
20:42 uur	2 ex. laag overvliegend boven kerk/Pastorie NW→ZO
21:37 uur	3 ex. cirkelend bij Pastorie
21:39 uur	1 ex. invliegend in holte noordgevel Pastorie
21:43 uur	1 ex. uitvliegend uit holte noordgevel Pastorie
21:58 uur	1 ex. invliegend in holte noordgevel Pastorie en 2 rondcirkelend bij Pastorie
22:11 uur	2 ex. cirkelend bij Pastorie

Hoog overvliegend = vlieghoogte hoger dan de kerktoeren die in het plangebied staat

Tijdens de inventarisatie van overige vogels (zie hierna) zijn ook gierzwaluwen geregistreerd. Op 11 mei 2017 in de periode 05:30 – 08:45 uur zijn bij de BS Het Palet ter hoogte van de Kerkstraat 3 exemplaren hoog vliegend gesignaleerd. Zo ook bij BS Het Palet aan de Bernhardstraat 2 exemplaren hoog vliegend.

Locatie Gierzwaluwnest noordgevel Pastorie

Overige vogelsoorten

Tijdens de verschillende inventarisatierondes van huismus en gierzwaluwen, zijn de volgende waarnemingen aan overige vogels gedaan (tabel)

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

Locatie	Waarnemingen
22 april 2017 (06:30 – 14:30 uur)	
Binnen plangebied	Koolmees broedend in holte bij dakdoorvoer regenwaterafvoer westgevel Marnixschool
	Pimpelmees in boom ingang Marnixschool
	Koolmees achterzijde kerk in struik
	Koolmees in boom bij poort BS Het Palet aan Bernhardstraat
Buiten plangebied	Koolmees zijkant verzorgingstehuis aan Kerkstraat
11 mei 2017 (05:30 – 08:45)	
Binnen plangebied	Koolmees 2 ex. in Lindeboom bij ingang sporthal aan Kerkstraat (mogelijk nest)
	Pimpelmees in struik tuin Pastorie
	Koolmees in struik tuin Pastorie
Buiten plangebied	Spreeuw op schoorsteen woning Oude Provincialeweg 15 (naast Marnixschool)
6 juni 2017 (19:00 – 22:00 uur)	
Binnen plangebied	Geen waarnemingen van soorten uit de lijst overige vogelsoorten
Buiten plangebied	Geen waarnemingen van soorten uit de lijst overige vogelsoorten
20 juni 2017 (20:00 – 22:15 uur)	
Binnen plangebied	Huismus in boom voor Marnixschool
	Geen waarnemingen van soorten uit de lijst overige vogelsoorten
Buiten plangebied	Huismus op dak woning Oude Provincialeweg 15 (naast Marnixschool)
	Geen waarnemingen van soorten uit de lijst overige vogelsoorten
4 juli 2017 (20:00 – 22:15 uur)	
Binnen plangebied	Geluid Groene specht achterzijde kerk
	3 ex. Pimpelmees in boom/haag achterzijde Marnixschool
Buiten plangebied	Geluid Groene specht in park ten zuidoosten plangebied
	Grote bonte specht in boom oostzijde Bernhardstraat

*Zekere broedlocatie Koolmees (Marnixschool) en
mogelijke broedlocatie Koolmees (in Linde Kerkstraat)*

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

Naast de soorten uit de lijst overige vogelsoorten (broedvogels met categorie 5 jaarrond beschermde nesten), zijn ook vogelsoorten geregistreerd met niet-jaarrond beschermde nesten, zijn tijdens inventarisatierondes de volgende soorten waargenomen (zicht en/of geluid): Groenling, Houtduif, Kauw, Merel, Putter, Roodborst, Tjiftjaf, Turkse tortel, Vink, Witte kwikstaart, Winterkoning en Zanglijster.

Vleermuizen

Gebouw- en gebiedsinspectie

In het plangebied gaat het om te renoveren en te slopen gebouwen, maar er staan ook bomen. Voor zover de bomen inspecteerbaar waren is een holte gevonden in een Berk aan de voorzijde van de Pastorie en in een boom bij de poort van BS Het palet aan de Bernhardstraat (net buiten plangebied). De verwachting is dat deze holten gezien de omvang van de holte en de boomleeftijd niet gebruikt worden door vleermuizen. Daarmee kunnen boom bewonende vleermuissoorten worden uitgesloten. Het onderzoek is daarom gericht op de gebouw bewonende vleermuissoorten.

Aan de Kerkstraat en langs de Julianalaan staan Lindes. Doordat deze boomsoort nogal wat insecten aantrekt, zal dit ook een aantrekkingskracht op vleermuizen hebben.

Op basis van de gebouwinspectie aan binnen- en buitenkant (zie hiervoor) zijn er mogelijke verblijfplaatsen voor vleermuizen in de Pastoorswoning, in de Pastorie en in de kerk. In de kerk zijn in het verleden grootoorvleermuizen waargenomen, echter de toegangen via de dakkapellen zijn dicht gemaakt. Mogelijk dat bij een aantal regenpijpdoorvoeren bij de houten dakgoten vleermuizen verblijven. Bij de Pastoorswoning is er een toegang via een kapotte kantpan. En bij de Pastorie zijn bij de bijgebouwen/verbinding met de kerk en onder het dakbeschot wellicht mogelijkheden voor vleermuizen om te verblijven. De functie van de mogelijke verblijfplaatsen wordt ingeschat als zomer en/of paarverblijf. Daarbij zullen de verblijfplaatsen hooguit door één of enkele exemplaren worden gebruikt. De zolder zou als winterverblijf kunnen dienen voor grotere aantallen. Aan soorten wordt in ieder geval de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger verwacht. Indien de kerk nog toegankelijk is, ook de grootoorvleermuis.

Inventarisatierondes

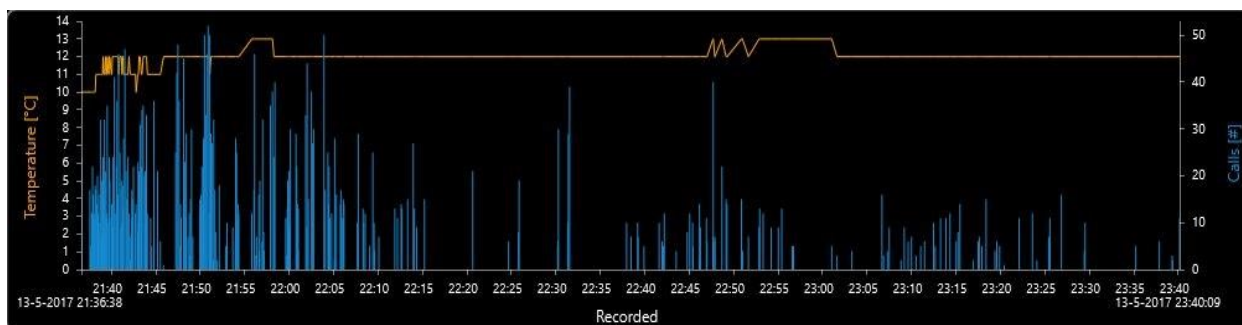
De geluidsopnames met de Batlogger geven de volgende resultaten (tabel). Het aantal geluidsopnames is geen maat voor het aantal dieren oftewel meerdere geluidsopnames kunnen van hetzelfde dier afkomstig zijn als dit zich langer bij de Batlogger ophoudt (bijvoorbeeld bij het foerageren).

Batlogger locatie	Waarnemingen
17 mei 2017 (20:30 – 24:00 uur)	
Achterzijde plat dak Pastorie	De meeste activiteit rond 22:30 uur en tussen 22:45 en 23:00 uur, daartussen nog enkele vleermuisbezoeken. 20 opnames van de Gewone dwergvleermuis, 12 opnames van de Laatvlieger en mogelijk 71 opnames met een grootoorvleermuis.
Achterzijde plat dak Marnixschool	De echte activiteit is pas na 22:40 uur begonnen, daarvoor verspreid enkele waarnemingen. 123 opnames van Gewone dwergvleermuis, 25 opnames van een Laatvlieger, 11 opnames van de Rosse vleermuis en mogelijk 1 opname van de Ruige dwergvleermuis. Op enkele momenten zijn sociale roepen van Gewone dwergvleermuis geregistreerd.
Zuidoost hoek dakgoot BS Het Palet	Net na 22:00 uur is de activiteit op gang gekomen en is deze gelijkmatig gebleven over de resterende waarnemingsperiode. 97 opnames van Gewone dwergvleermuis, 15 opnames van een Laatvlieger en 8 opnames van de Rosse vleermuis. Er is een enkele sociale roep van een Gewone dwergvleermuis geregistreerd.
12 juni 2017 (03:00 – 05:30 uur)	
Plat dak ketelhuis kerk	Tijdens waarnemingsperiode maar zeer beperkte activiteit geregistreerd. 33 opnames van de Gewone dwergvleermuis. Er is een enkele sociale roep van een Gewone dwergvleermuis geregistreerd.
Plat dak garage Pastoorswoning	De meeste activiteit is geregistreerd tussen 03:45 en 04:00 uur met nog een kleine piek rond 04:40 uur. Voor het overige beperkte activiteit. 139 opnames van de Gewone dwergvleermuis en 3 van de Rosse vleermuis. Tegen het einde van de waarnemingsperiode enkele sociale roepen van de Gewone dwergvleermuis geregistreerd.

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

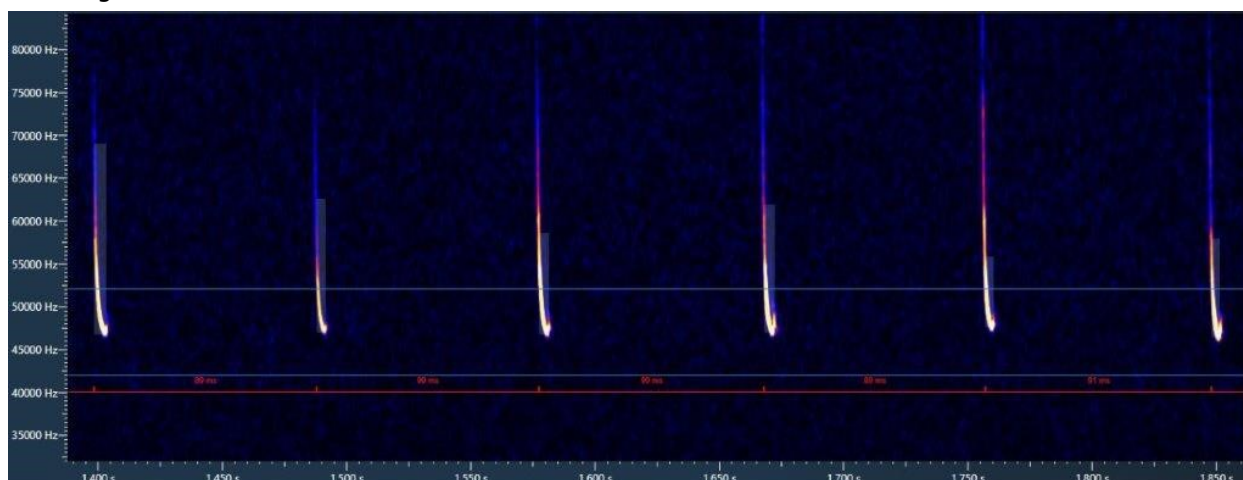
Batlogger locatie	Waarnemingen
17 juli 2017 (21:00 – 24:00 uur)	
Achterzijde plat dak Pastorie	Verspreid over de waarnemingsperiode enige activiteit. 48 opnames van een Gewone dwergvleermuis en 28 opnames van de laatvlieger
Achterzijde plat dak Marnixschool	Zeer veel activiteit van 22:00 tot 22:45 uur, daarna tot circa 23:00 uur niets en vervolgens nog enkele registraties. 256 opnames van een Gewone dwergvleermuis en 8 van een Laatvlieger.
Zuidoost hoek dakgoot BS Het Palet	Verspreid over de waarnemingsperiode enige activiteit. 46 opnames van de Gewone dwergvleermuis en 18 van de Laatvlieger.
22 augustus 2017 (20:30 – 23:00 uur)	
Achterzijde plat dak Pastorie	Van 20:55 tot 21:20 uur enige activiteit en dan weer vanaf 21:50 uur verspreid enige registraties. 95 opnames van de Gewone dwergvleermuis en 26 van de Laatvlieger.
Plat dak garage Pastoorswoning	Tussen 20:40 en 21:10 uur zeer veel activiteit, daarna verspreid nog enkele registraties. 248 opnames met Gewone dwergvleermuis en 5 met Laatvlieger.
23 september 2017 (05:15 – 07:45 uur)	
Achterzijde plat dak Pastorie	1 registratie om 06:12 uur en betreft een Gewone dwergvleermuis.
Plat dak garage Pastoorswoning	Geen registraties.

Voorbeeld van geregistreeerde vleermuisactiviteit in aantal vleermuisroepen (calls) in de tijd (boven) en locatie (beneden).

Onder een voorbeeld sonogram van een Gewone dwergvleermuis aan de hand waarvan de soort kan worden gedetermineerd.

De registraties van live opnames met de batscanners geeft het volgende resultaat (tabel). Het aantal registraties is geen maat voor het aantal vleermuizen oftewel meerdere registraties kunnen van hetzelfde dier afkomstig zijn als dit zich langer rond het waarnemingspunt ophoudt (bijvoorbeeld bij het foerageren).

17 mei 2017 (20:30 – 24:00 uur)
Tijdens deze waarnemingsperiode in totaal 37 registraties van vleermuisgeluiden. Betreft Gewone dwergvleermuis en Laatvliegers. De meeste registraties waren bij het schoolplein aan de Bernhardstraat van BS Het Palet, bij het schoolplein achter de Marnixschool en in de achtertuin van de Pastoorswoning. Bij de pastoorswoning zijn meerdere exemplaren tegelijk waargenomen die langere tijd rondcirkelden. Verder een enkele registratie in zij- en achtertuin Pastorie en aan, zuid- en achterzijde van de kerk. Er is niet geconstateerd dat vleermuizen uit openingen in de gebouwen komen.
12 juni 2017 (03:00 – 05:30 uur)
In totaal 29 registraties, alleen van de Gewone dwergvleermuis. De meeste registraties aan de oostzijde van de sporthal/achterzijde Marnixschool. Allemaal individuele exemplaren langs vliegend. Verder verse vleermuiskeutels aangetroffen bij regenpijp zuidzijde kerk, vrijwel zeker van Gewone dwergvleermuis. Geen zwermgedrag van vleermuizen waargenomen.
17 juli 2017 (21:00 – 24:00 uur)

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

Tijdens deze waarnemingsperiode 41 registraties van voornamelijk Gewone dwergvleermuis en een derde Laatvlieger. Mogelijk ook een enkele grootoorvleermuis. De meeste registraties cirkelend bij het plein van BS Het Palet, aan de achterzijde van de Marnixschool en in de achtertuin van de Pastorie. Daarnaast enkele waarnemingen van voorbijvliegende vleermuizen langs de oostzijde sporthal, langs zuidzijde kerk, langs de Oude Provincialeweg, in de achtertuin van de Pastoorswoning en in de zijtuin en voorzijde van de Pastorie. Ook dit keer geen vleermuizen uit openingen in de gebouwen zien komen.

22 augustus 2017 (20:30 – 23:00 uur)

Totaal 27 registraties van vooral Gewone dwergvleermuizen en een enkele Laatvlieger. De meeste registraties in de achtertuin van de Pastoorswoning (rondcirkelend). Verder een cirkelend exemplaar in de zij- resp. achtertuin van de Pastorie. Een langsvliegende vleermuis bij oostzijde sporthal, zuidzijde kerk, via Kerkstraat resp. Oude Provinciale weg en doorstekend tussen kerk en Pastorie en via zijtuin Pastorie. Bij de regenpijp zuidzijde kerk weer verse vleermuiskeutels aangetroffen (Gewone dwergvleermuis). Geen vleermuizen uit openingen in de gebouwen zien komen.

23 september 2017 (05:15 – 07:45 uur)

Geen registraties. Geen zwermgedrag van vleermuizen waargenomen. Wel verse vleermuiskeutels bij de regenpijp zuidzijde kerk (Gewone dwergvleermuis).

Tijdens de gierzwaluwinventarisatie op 4 juli 2017 zijn bij de regenpijp aan de zuidzijde van de kerk verse uitwerpselen van een Gewone dwergvleermuis gevonden. Rond 22:11 uur is in de achtertuin van de Pastorie een vleermuis met een zacht geluid – mogelijk een grootoorvleermuis – waargenomen. Om 22:22 uur een Gewone dwergvleermuis aan de voorzijde van de Pastorie langsvliegend.

Preferente en incidentele routes en locaties met vleermuisactiviteit rondom de gebouwen.

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

Steenmarter

Tijdens de inventarisaties zijn geen waarnemingen gedaan van Steenmarters en zijn ook geen aanwezigheidssporen aangetroffen.

6. Conclusie

Huismus

Binnen het plangebied zijn geen nestplaatsen van huismussen aangetroffen en zijn geen nestindicatieve waarnemingen gedaan die duiden op broedgevallen. Buiten het plangebied wel.

Tijdens de inventarisatierondes is gewerkt conform het onderzoeksprotocol Huismus (Soortenstandaard Huismus). Daarmee is aannemelijk gemaakt dat zich in deze gebouwen geen verblijfplaatsen van huismussen bevinden. In dat geval is er door de sloop of renovatie van deze gebouwen geen overtreding van de verbodsbepalingen met betrekking tot de Huismus aan de orde en daarmee ook geen ontheffingsplicht Wet natuurbescherming.

Gierzwaluw

Aan de krijtsporen bij de dakgoot op de oostgevel is af te leiden dat in de Pastorie in het verleden meerdere nestplaatsen van gierzwaluwen hebben gezeten. De toegangen tot deze nestplaatsen zijn dicht gemaakt. Aan de noordgevel van de Pastorie is tijdens de inventarisatierondes één bewoond nest aangetroffen. In de overige gebouwen zijn geen aanwezigheidskenmerken aangetroffen en zijn in de bekende openingen tijdens de inventarisatierondes geen in- en uitvliegende Gierzwaluwen aangetroffen.

Verblijfplaatsen met bijbehorende functionele leefomgeving van Gierzwaluwen zijn jaarrond beschermd. Voor de voorgenomen renovatiewerkzaamheden aan de Pastorie betekent dit dat als er sprake is van overtreding van de verbodsbepalingen door verstoring van broedvogels, doden van dieren of vernielen van eieren en wegnemen van nestplaatsen, het voornemen ontheffingsplichtig is in het kader van de Wet natuurbescherming, mits geen vrijstelling aan de orde is of mitigerende maatregelen mogelijk zijn, waarmee negatieve effecten kunnen worden weggenomen. Een mogelijk vrijstelling is het aantoonbaar werken volgens een goedgekeurde gedragscode (zie hierna).

Voor de overige gebouwen geldt dat tijdens de inventarisatierondes is gewerkt conform het onderzoeksprotocol Gierzwaluwen (Soortenstandaard Gierzwaluw). Daarmee is aannemelijk gemaakt dat zich in deze gebouwen geen verblijfplaatsen van gierzwaluwen bevinden. In dat geval is er door de sloop of renovatie van deze gebouwen geen overtreding van de verbodsbepalingen met betrekking tot de Gierzwaluw aan de orde en daarmee ook geen ontheffingsplicht Wet natuurbescherming.

Overige vogelsoorten

Het nader soortonderzoek naar overige broedvogels richt zich op een aantal vogelsoorten met categorie 5 jaarrond beschermde nesten. Van deze broedvogelsoorten, is in de achterbouw van de Marnixschool een bewoond nest van een Koolmees aangetroffen. In een Lindeboom aan de Kerkstraat mogelijk nog één. Verder zijn van deze categorie de Pimpelmees en de Groene specht waargenomen. Tijdens de vogelinventarisaties zijn ook diverse vogelsoorten met niet-jaarrond beschermde nesten geregistreerd. In de hagen voor de Marnixschool en de Pastorie zijn ook oude nesten aangetroffen. Voor het overige zijn (voor zover inspecteerbaar) geen boomholtes en (oude) nesten aangetroffen.

Bij vogelsoorten met categorie 5 jaarrond beschermde nesten, zijn de nesten alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Omdat er in de omgeving naar verwachting voldoende alternatieve nestgelegenheden zijn, zijn zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden niet aan de orde. Daarmee zijn de aangetroffen nesten van de Koolmees net als de broedvogels met niet-jaarrond beschermde nesten alleen tijdens het broedseizoen beschermd.

Voor verstoring van broedvogels of vernietiging van nesten tijdens het broedseizoen wordt geen ontheffing verleend, omdat er een alternatief is. Men kan namelijk de sloop- en kapwerkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren. Deze mitigerende maatregel geldt daarmee als voorwaarde. Daarbij wordt voor het broedseizoen globaal de periode half maart tot half juli aangehouden of ruimer half februari en half augustus. Dit is namelijk afhankelijk van de vogelsoort. Bepalend is de aanwezigheid van een broedgeval vanaf het eerste takje van wat een nest moet worden tot het uitvliegen van het laatste jong.

Vleermuizen

In de kerk is een verblijfplaats van een Gewone dwergvleermuis aangetroffen. Verder zijn bij de bekende openingen in de kerk en de overige gebouwen, voor zover inspecteerbaar, geen in- en uitvliegende

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

vleermuizen waargenomen. Een gebouweninspectie heeft ook geen waarnemingen en aanwezigheidssporen opgeleverd. In het verleden zijn in de kerk grootoorvleermuizen aangetroffen. De invliegopeningen in de dakkapellen zijn echter al enige tijd met gaas afgedicht. Onduidelijk is of er nog steeds grootoorvleermuizen (kunnen) voorkomen (dit zal blijken uit de jaarlijkse zoldertellingen in het kader van de NEM-monitoring. Rondom de gebouwen zijn diverse vleermuissoorten waargenomen. Verder lijken de vliegrouthes met name tussen de gebouwen te liggen, daar waar de minste lichtinvloed is. De hoge gebouwen en hoge bomen zullen daarbij als geleiding dienen.

Verblijfplaatsen met bijbehorende functionele leefomgeving van vleermuizen zijn jaarrond beschermd. Voor de voorgenomen renovatiewerkzaamheden aan de kerk betekent dit dat als er sprake is van overtreding van de verbodsbepalingen door verstoring van vleermuizen, doden van dieren of niet meer toegankelijk maken van verblijfplaatsen, het voornemen ontheffingsplichtig is in het kader van de Wet natuurbescherming, mits geen vrijstelling aan de orde is of mitigerende maatregelen mogelijk zijn, waarmee negatieve effecten kunnen worden weggenomen. Een mogelijk vrijstelling is het aantoonbaar werken volgens een goedgekeurde gedragscode (zie hierna).

Voor de overige gebouwen geldt dat tijdens de inventarisatierondes is gewerkt conform het Vleermuisprotocol 2017. Daarmee is aannemelijk gemaakt dat zich in deze gebouwen geen verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden. In dat geval is er door de sloop of renovatie van deze gebouwen geen overtreding van de verbodsbepalingen met betrekking tot vleermuizen aan de orde en daarmee ook geen ontheffingsplicht Wet natuurbescherming.

Steenmarter

Er zijn geen Steenmarters waargenomen en zijn ook geen aanwezigheidskenmerken van de Steenmarter aangetroffen.

Tijdens de inventarisaties is gewerkt een algemeen aanvaarde werkwijze omdat een onderzoeksprotocol nog ontbreekt. Op basis van deze werkwijze is aannemelijk gemaakt dat zich in de gebouwen geen verblijfplaatsen van steenmarters bevinden. In dat geval is er door de sloop of renovatie van deze gebouwen geen overtreding van de verbodsbepalingen met betrekking tot de Steenmarter aan de orde en daarmee ook geen ontheffingsplicht Wet natuurbescherming.

Zorgplicht

Door uitvoering van het nader onderzoek conform de geldende soortprotocollen is voldaan aan de onderzoeksinspanning die op basis van de actueelste kennisstand redelijkerwijs kan worden gevraagd. Desondanks kan er wat gemist zijn. Daarom geldt los van het onderzoeksresultaat te allen tijde de zorgplicht conform de Wet natuurbescherming, zowel voor beschermde als voor niet beschermde soorten. Artikel 1.11 Algemene zorgplicht van de Wet natuurbescherming zegt dat als er tijdens de uitvoering van werkzaamheden (in dit geval sloop) soorten worden aangetroffen – beschermd als niet beschermd – en dit handelen nadelige gevolgen voor de betreffende soort(en) kan hebben, eenieder dan geacht wordt dergelijke handelingen achterwege te laten, dan wel, indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Samenvattend

In verband met de aanwezigheid van broedvogels met niet-jaarrond beschermd nesten in de Marnixschool en in bomen en hagen binnen het plangebied, dienen de sloop-, renovatie- en kapwerkzaamheden buiten het broedseizoen plaats te vinden. Globaal is het broedseizoen de periode half februari tot half augustus, maar bepalend is de aanwezigheid van een broedgeval.

Vanwege de aanwezigheid van een jaarrond beschermd nest van Gierzwaluwen in de Pastorie en verblijfplaats van vleermuizen in de kerk, geldt er ingeval van overtreding van de verbodsbepalingen bij uitvoering van het renovatiewerk, een ontheffingsplicht Wet natuurbescherming, mits geen vrijstelling aan de orde is of mitigerende maatregelen mogelijk zijn, waarmee negatieve effecten kunnen worden weggenomen. Een mogelijk vrijstelling is het aantoonbaar werken volgens een goedgekeurde gedragscode (zie hierna).

Vervolg: gedragscode en mitigerende maatregelen

De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid van vrijstelling van ontheffingsplicht, als aantoonbaar wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. In een gedragscode zijn regels opgenomen en zijn mitigerende maatregelen benoemd, die bij zorgvuldige uitvoering voorkomen dat schade aan

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

beschermde dieren en planten optreedt. De verbodsbepalingen in onder andere de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 zijn dan niet van toepassing bij bepaalde handelingen in het kader van (onder meer) ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Vanaf de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming op 1 januari 2017 kunnen gedragscodes voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling ook betrekking hebben op vogels en dier- of plantensoorten die zijn genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, waaronder vleermuizen. Om volgens een gedragscode te werken dienen de volgende acties te worden doorlopen:

- 1) Bepalen welke ingrepen, waar, wanneer en hoe op en om de locaties met Gierzwaluwnest, Koolmeesnesten, overige vogelnesten en vleermuis verblijfplaats gaan plaatsvinden. Dit om te bepalen of en in hoeverre de ecologische functionaliteit van de nest/verblijfplaats achteruit gaat en om te bepalen welke verbodsbepalingen worden overtreden. Voor zover nu bekend wordt de Pastorie (Gierzwaluw) en de kerk (vleermuizen) gerenoveerd en wordt de Marnixschool (Koolmeesnest) gesloopt. Daarnaast wordt een deel van de bomen en hagen verwijderd.
- 2) Aan de hand van de resultaten uit 1) bepalen welke mitigerende maatregelen voor de verschillende soorten nodig zijn. Voor de Koolmees- en overige vogelnesten kan volstaan worden door de sloop en het kappen/rooien buiten de broedperiode uit te voeren en de broedplaats voor de broedperiode ongeschikt te maken. Voor de Gierzwaluw en vleermuizen dient een goedgekeurde gedragscode te worden gekozen en dienen van de daarin omschreven mitigerende maatregelen de relevante maatregelen te worden gekozen. Dit betekent in ieder geval dat de ingrepen in de minst kwetsbare periode van de betreffende soorten moeten worden uitgevoerd. Het kan ook betekenen dat voorafgaand aan de ingrepen op tijd vervangende verblijfplaatsen moeten worden aangeboden. Voor elke soort gelden hiervoor specifieke vereisten qua vorm, aantal, gewenningsperiode, e.d.
- 3) De resultaten uit 1) en 2) dienen in een ecologisch werkprotocol voorafgaand aan de uitvoering te worden vastgelegd. Dit protocol dient door een ecologisch deskundige te worden opgesteld, moet gedurende de uitvoering op de locatie aanwezig zijn en dient bekend te zijn bij alle betrokken partijen. De werkzaamheden en mitigerende maatregelen dienen aantoonbaar volgens het protocol te worden uitgevoerd. Bij de uitvoering kan ecologische begeleiding vereist zijn (bijvoorbeeld voor het vrijgeven van de bouwplaats, de uitvoering van de mitigerende maatregelen, bij bijzondere ecologische situaties).

Met het opstellen van een ecologisch werkprotocol dient tijdig worden begonnen, zeker als vervangende verblijfplaatsen moeten worden opgehangen. Voor gierzwaluwen dient dit bij voorkeur één broedseizoen voorafgaand aan het broedseizoen waarin de werkzaamheden worden uitgevoerd plaats te vinden. Bij vleermuizen wordt een gewenningsperiode van minimaal 3 tot 6 maanden afhankelijk van het type verblijf.

Het alternatief is een ontheffing soorten Wet natuurbescherming aan te vragen. Hiervoor dient echter een wettelijke procedure (incl. bezwaar en beroep) te worden doorlopen en zullen de vergunningsvoorwaarden vrijwel overeenkomstig zijn aan de regels in een gedragscode.

7. Aanbevelingen

Volgens de gedragscodes dienen de ingrepen in de minst kwetsbare periode van de betreffende soort te worden uitgevoerd. Bij vleermuizen is dit afhankelijk van het type verblijf dat het betreft (zomer, kraam, winter, paarverblijf).

Globaal overzicht kwetsbare periode van Huismus, Gierzwaluw, vleermuizen en Steenmarter (bron: RVO soortenstandaarden)

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Huisemus												
Gierzwaluw												
Vleermuizen												
Steenmarter												
Algemene broedvogels												
	Voorkeursperiode voor het uitvoeren van de mitigerende maatregelen											
	Mitigerende maatregelen niet uitvoeren, tenzij het werkgebied <u>buiten deze periode</u> ongeschikt is gemaakt											

OMGEVINGSDIENST ZUIDOOST-BRABANT

Verder wordt aanbevolen om de aanwezige Lindes aan de westzijde van de sporthal in ieder geval te behouden als voedselboom voor vleermuizen. Wellicht kunnen binnen het nieuwbouwplan hiervoor ook extra Lindes worden geplant.

Ook wordt aanbevolen om in het ontwerp van de nieuwe bebouwing, verblijfplaatsen voor gierzwaluwen, huismussen en vleermuizen op te nemen (natuur inclusief bouwen).

Voorbeelden van natuur inclusief bouwen (vleermuizen links en midden), Gierzwaluw (rechtsboven), Huismus (rechtsonder)

